

Kulturatik Jasangarritasunera: UNESCOren Konpromiso Integrala

Maite Ezkurdia Heriz

Deustuko Unibertsitateko Nazioarteko Harremanen Graduko 4. mailako ikaslea.

UN Etxea - UNESCO Sustatzeko Euskal Herriko Elkartearen praktikak egin ditu.

2024ko maiatza.

Sarrera

2015ean hartutako Garapen Iraunkorrerako 2030 Agendak esparru integrala aurreikusten du munduko iraunkortasuna, garapen jasangarriko 17 helbururen (GJH) eta 169 helmugen inguruan egituratua, pertsonak, planeta, oparotasuna, bakea eta aliantzak osatzen dituzten zutabeen gainean. Agenda horren elementu gero eta zentralagoa da kulturaren funtsezko eginkizuna aitortzea, eta hori hainbat GJH eta jomugatan islatzen da, hala nola 11. helburuan (giza kokaguneak eta horien kultura-ondarea ditu ardatz) eta 4.7. helburuan (garapen iraunkorrerako hezkuntza, kultura-aniztasunaren balorazioa eta kulturak garapen iraunkorrari egiten dion ekarpena azpimarratzen ditu).

UNESCOren Kultura Sektorak berebiziko garrantzia du 2030 Agendaren sustapenean, eta honako gai hauek jorratzen ditu: pobrezia eta hazkundea murriztea, ikastea eta ezagutzea, genero-berdintasuna eta ahalduntzea, ingurumena eta biodibertsitatea, gizarteratzea, gazteen ahalduntzea eta bakea eta elkarrizketa sendotzea. Lan-ildoko horiek agerian uzten dute haien ikuspegi integratua, zuzenean eta zeharka onura sozial eta ekonomikoak sortzen dituzten ekimenak erakusten baitituzte.

Pobreziaren eta Hazkundearen Murrizketari heltzean, UNESCOk kultura- eta sormen-industrietarako (KSI) baldintza egokiak azpimarratzen ditu, enplegua sortzen eta ekonomia dibertsifikatzen nabarmen laguntzen baitute, 8. helburuarekin bat etorritik.

Ikaskuntza eta ezagutza funtsezkoak dira UNESCOren ahaleginetarako, GJHen 4.7 helburuan nabarmentzen den bezala. Helburu horrek kultura-aniztasuna eta iraunkortasuna barne hartzen dituen hezkuntza holistikoaren alde egiten du. Munduko Ondareari buruzko Hezkuntza Programaren moduko ekimenek bermatu egiten dute gazteek ondarearen babesean parte hartzea, eta arte-hezkuntzak, berriz, sormena eta moldagarritasuna sustatzen ditu.

Genero-berdintasuna eta gaitasunen garapena garapen jasangarriaren funtsezko zati dira, baita kulturaren esparruan ere, UNESCOren Genero-berdintasuna: ondarea eta sormena argitalpenak islatzen duen bezala, kultura-industrietan emakumeen parte-hartzea sustatzen baitute. Gainera, lehentasuna ematen zaio sexuaren arabera banakatutako datuak aztertzeari eta eskuratzeko aukerari, bai eta sormen-industria digitaletan emakume enpresariak finantzatzeari ere.

Ingurumenean eta Biodibertsitatean, UNESCOk klima-aldaketaren dimentsio kulturalak azpimarratzen ditu, erresilientzia hobetzeko balio kulturalen hainbat sistemaren alde eginez. Changing Minds, Not the Climate eta antzeko programek diziplina arteko ikuspegian bidez jorratzen dute alderdi anitzeko krisi hori.

Gizareratzea 2030 Agendaren giltzarria da, eta UNESCOren Gizarte Eraldaketak Kudeatzeko Programak (MOST) politika inklusiboak diseinatzeko tresnak eskaintzen ditu. UNESCOren Hiri Sortzaileen Sareak berrikuntza soziala sustatzen du artearen eta kulturaren ikuspegitik, eta orientazio politikoak, berriz, herri indigenen inklusioa bermatzen du.

Gazteen ahalduntzea funtsezkoa da, eta UNESCOk aldaketaren eragile gisa duen eginkizuna sustatzen du, hezkuntzaren eta parte-hartze kulturalaren bidez. Indarkeriazko Estremismoa Gazteen Gaikuntzaren bidez Prebenitzeko proiektuak ondarea kontserbatzeari eta gazteek bakea sendotzen parte hartzeari buruzkoak dira.

Illo horretan, UNESCOk kultura-ondarea babestearen eta kulturen arteko elkarriketaren alde egiten du, erresilientzia eta bakea sustatzeko. #Unite4Heritage bezalako ekimenek komunitateen erresilientzia eta estremismoaren ondarea babesten laguntzen dute.

Laburbilduz, UNESCOren ikuspegi multifazetikoak azpimarratzen du kulturak ezinbesteko eginkizuna duela 2030 Agendaren helburuak lortzeko. Kultura garapen-ekimenetan txertatzean, UNESCOk gizarte jasangarriak, inklusiboak eta baketsuak eraikitzen laguntzen du, guztiontzako etorkizun hobe baterako funtsezkoak direnak.

Pobrezia murriztea eta hazkundera

Garapen Jasangarrirako 2030 Agendaren arabera, pobrezia murriztea funtsezko erronka da mundu-mailan, eta ezinbesteko baldintza aurrerapen iraunkorrerako. Pobrezia eta hazkundera alderdi anitzeko gaiak dira, agendan jorratzen direnak, eta arreta berezia jartzen dute hazkunde inklusiboan eta kontsumo- eta ekoizpen-eredu jasangarrietan. 1990. urteaz geroztik muturreko pobrezia murrizketan aurrerapen nabarmenak lortu badira ere, oraindik ere erronkak daude, bereziki gazteen langabeziari, gizonen eta emakumeen arteko soldata-desberdintasunei eta hondamendiek eragindako galera ekonomikoei dagokienez, klima-aldaketak areagotu egiten baititu.

Kultura-sektoreak enpresa-espirtua, enplegu-sorkuntza eta berrikuntza sustatzen ditu, bereziki kultura- eta sormen-industrietan (KSI), eta, kalkuluen arabera, 30 milioi lanpostu inguru eskaintzen ditu mundu osoan. Kultura Adierazpenen Aniztasuna Babesteari eta Sustatzeari buruzko Konbentzioaren bidez (2005), UNESCOk ingurune egokiak bermatzen ditu KSientzat, eta gazteak enplegu-aukeren bidez ahalduntzen ditu. Mosulgo espirtua berpizteko proiektuak, esaterako, gaitasuna eta enplegu-aukerak eskaintzen ditu ondarea berreraikitzeko.

Gainera, 8. helburuaren helburuarekin bat datorren turismo iraunkorraren alde egiten du, enplegua sortzeari eta tokiko kultura sustatzeari dagokionez. Kultura-turismoak ekarpen nabarmena egiten die munduko diru-sarrerei, baina UNESCOk onartzen ditu kontrolik gabeko turismoak planteatzen dituen erronkak, eta orientazioa ematen du jasangarritasunari eta hondamendien aurrean prestatzeari buruz, bereziki Munduko Ondarearen Zentroaren

ekimen eta argitalpenen bidez. Munduko Ondarearen Bidaiak plataformak, Europar Batasunarekin lankidetzan abiarazitakoak, turismo jasangarria sustatzen du European, hain ezagunak ez diren tokietara bisitak sustatuz eta gehiegizko turismoa arinduz.

Desberdintasunei heltzean, 2030 Agendaren 10. helburuak bidezko soldata-politikak eta garapen bidean dauden herrialdeekiko lehentasunezko tratua azpimarratzen ditu. UNESCOren 2005eko Konbentzioak, 2017an hartutako jarraibide digitalekin batera, bidezko onurak bermatzen dizkie artistei eta adin digitaleko kulturako profesionali. Gainera, datuak biltzen ditu lehentasunezko tratu-klausulek nazioarteko merkataritza duten eragina ikuskatzeko, eta prestakuntza eskaintzen die garapen bidean dauden herrialdeetako merkataritza-negoiazioetan parte hartzen dutenei. Kultura Aniztasunerako Nazioarteko Funtzaren moduko ekimenek garapen bidean dauden herrialdeetako kultura-sektoreen ekarpen ekonomikoak babesten dituzte.

Kultura-pobrezia pobreziaaren dimentsio gisa aitortuta, UNESCOk kultura-zerbitzuak gehiago erabiltzearen alde egiten du, bereziki urbanizazio azkarreko eremuetan. Kultura-bizitzan parte hartzea sustatzen du, kultura-industriei laguntzen die eta partaidetzazko kultura-politikak sustatzen ditu, tokiko komunitateen beharrei erantzuteko.

UNESCOk aktiboki parte hartzen du hiriko kultura-garapenean, Hiri Sortzaileen Sarea bezalako ekimenekin, hirien arteko lankidetzak eta ezagutza-trukea sustatzen duena. Culture in City Reconstruction and Recovery bezalako argitalpenek hondamendi baten ondoren kultura hiri-berreraikuntzan integratzeko esparruak eskaintzen dituzte, pobrezia murrizten eta desberdintasunak arintzen lagunduz.

Berebiziko garrantzia du kultura pobrezia murrizteko eta hazkunde inklusiboa bultzatzeko eragile gisa aprobetxatzeko, 2030 Agendaren helburuekin bat etorritik. Ekintzailak sustatuz, turismo jasangarria sustatuz eta bidezko merkataritza-praktikak defendatuz, UNESCOk mundu osoan gizarte erresilienteak eta oparoak eraikitzen laguntzen du.

Ikaskuntza eta ezagutza

Garapen Iraunkorrerako 2030 Agendak hezkuntzak guztiontzako etorkizun bidezkoagoa eta iraunkoragoa eratzeke duen funtsezko zeregina azpimarratzen du. Hezkuntza ez da oinarrizko giza eskubidea soilik, oparotasun ekonomikoa, gizarte-kohesioa eta ingurumenaren babesa sustatzeko tresna indartsua ere bada. Agenda horren erdigunean 4. GJH dago. Horren helburua guztiontzako hezkuntza inklusiboa eta kalitatezkoa bermatzea da, bai eta etengabeko ikaskuntzarako aukerak ere.

Hala ere, 2030 Agendako hezkuntza alfabetizazio- eta aritmetika-nozio tradizioaletatik haratago doa. Ikaskuntzaren ikuspegi holistikoa hartzen du, eta balio, jarrera eta gaitasun beharrezkoak hartzen ditu barnean, pertsonak aurrera egin dezaten elkarrekin konektatuta dagoen eta azkar eboluzionatzen ari den mundu batean. 4. GJHren 4.7 xedeak garapen iraunkorrerako hezkuntzaren (GJH) garrantzia nabarmetzen du, garapen iraunkorra sustatzeko ikasleak ezagutzaz eta gaitasunez hornitzeko beharra azpimarratuz.

Garapen Iraunkorrerako Hezkuntza (GIH) bezalako ekimenen bidez, UNESCOk ikasleei pentsamendu kritikoa, sormena eta balio etikoak eman nahi dizkie erronka konplexuei aurre egiteko, hala nola klima-aldaketari, pobrezari eta gizarte-bidegabekeriari.

Hezkuntza-ikuspegiaren funtsezko alderdi bat ikaskuntza-prozesuan kultura- eta arte-elementuak integratzea da. Hezkuntza artistikoak, formalak zein informalak, sormena, autoadierazpena eta ikuspegi kulturalekiko estimua sustatzen ditu. Arteak eta kultura ikasketa-planetan txertatuz, UNESCOk pertsona osoak prestatu nahi ditu, ezagutza akademikoak ez ezik, enpatia eta alfabetatze kulturala ere badituztenak, munduko herritar izateko.

Gainera, UNESCOk aitortu du garrantzitsua dela kultura-ondare immateriala babestea eta hezkuntzan integratzea. Praktika kultural ez-materialek, belaunaldiz belaunaldi transmititutakoek, ezagutza baliotsuak eskaintzen dituzte bizitza jasangarriari, bertako ezagutza-sistemei eta komunitateek berreskuratzeko duten gaitasunari buruz. BBA hezkuntza-esparruetan txertatzean, UNESCOk etorkizuneko belaunaldientzako kultura-aniztasunaren babesa eta transmisioa bermatu nahi ditu.

Bere ahaleginak hezkuntza formaleko testuinguruetatik haratago hedatzen dira, ikasketa ez-formal eta informaleko aukerak barne hartzeko. Munduko Ondareari buruzko Hezkuntza Programa bezalako ekimenek gazteak jarduera praktikoetan, boluntariotzan eta kultura-elkartrukean inplikatzeko dituzte, gure ondare komunaren jabetza eta erantzukizun zentzua sustatuz.

Kultura- eta arte-hezkuntza sustatzeaz gain, UNESCOk aktiboki parte hartzen du azaleratzen ari diren teknologien inplikazio etikoen tratamenduan, hala nola adimen artifizialean (IA), hezkuntzan eta kultura-industrietan. Datuen bidezko ordaintzaren, eskuragarritasunaren eta pribatutasunaren alde egitean, UNESCOk bermatu nahi du aurrerapen teknologikoen gizarte osoari egiten diotela mesede.

Genero-berdintasuna eta ahalduntzea

Garapen Iraunkorrerako 2030 Agendak giza eskubideak errealitate bihurtzeko eta genero-berdintasuna eta emakume eta neska guztien ahalduntzea lortzeko beharra azpimarratzen du. Genero-berdintasuna ez da berez helburu bat soilik, baizik eta funtsezko katalizatzaile bat Garapen Iraunkorreko Helburu (GJH) guztietan aurrera egiteko. 5. helburua berariaz genero-berdintasunari buruzkoa bada ere, genero-dimentsioak GJH guztiak barne hartzen ditu, bereziki hezkuntzan, hazkunde integratzailean eta munduko aliantzetan oinarritzen direnak.

Genero-berdintasuna lortzeko funtsezko erronka da hezkuntzarako sarbidean dauden desberdintasunei heltzea; izan ere, alfabetatze-tasetan emakumeak gizonen atzetik daude oraindik, bereziki Saharaz hegoaldeko Afrikan. Haur-erantzukizun bezalako faktoreek hezkuntza-desberdintasunak betikotzen dituzte. Gainera, emakumeen aurkako indarkeriak oztopo handia izaten jarraitzen du emakumeen ongizaterako eta garapenerako, eta horrek zaildu egiten du aurrera egiteko gaitasuna. Emakumeek ere oztopoei egin behar diete aurre ordaindutako enplegua lortzeko, eta askotan ordainsari desberdina eta ordaindu gabeko etxeko lanaren karga neurrigabea jasaten dute.

UNESCOk onartzen du genero-berdintasuna munduko lehentasuna dela, eta genero-kontsiderazioak kulturaren sektorean egiten duen lan osoan txertatzen ditu. Kulturak genero-dinamikaren eraketan paper garrantzitsua duela onartuta, UNESCOk ahalduz kulturara baliatzen du genero-arau orekatuagoak eta errespetuzkoagoak sustatzeko. Bere ekimenetan genero-ikuspegia txertatzean, UNESCO bat dator giza eskubideen nazioarteko esparruan eskubide kulturalak eta aniztasuna sustatzeko konpromisoarekin.

UNESCOren ahaleginen ardatz estrategiko bat kultura-industrietan genero-berdintasuna sustatzea da, kultura-irudikapenek gizarte-jarreretan eta -portaeretan duten eragin sakona aitortuz. Zineman eta telebistan eredu femeninoei buruzko inkestek, esaterako, kultura-narratiba askotariko eta ahalduzkoaren garrantzia nabarmentzen dute. UNESCOk politika eraldatzaileen eta genero-gaiekiko sentikorren alde egin du, eta azpimarratu du datuak sexuaren arabera banakatuta eduki behar direla, probetan oinarritutako esku-hartzeak bultzatzeko.

UNESCOren ikuspegia kultura-ondare immaterialaren zaintzara hedatzen da, genero-arauak zalantzan jartzeko edo iraunarazteko duten potentziala aitortuz. Kultura Ondare Immateriala Babesteko Konbentzioaren politikek, genero-gaiek kontuan hartzen dituztenek, inklusioa sustatzen dute eta genero-kontsiderazioak txertatzen dituzte ondarea babesteko ahaleginetan. Generoari eta PClari buruzko prestakuntza-materialak eta orientabideak landuz, UNESCOk komunitateak gaitzen ditu ondarearen transmisioan genero-desberdintasunak aitor eta azter ditzaten.

Erronkak erronka, UNESCOk genero-berdintasunaren sustapenarekin konprometituta jarraitzen du, makro zein mikro mailan. Finantzaketa-ekimenen, trebakuntza-programen eta sustapen-ahaleginen bidez, UNESCOk ahaleginak egiten ditu emakume artista eta enpresariak ahalduzko, kultura-ekoizpenean duten parte-hartzea hobetzeko eta kultura-foroetan dituzten ahotsak zabaltzeko.

Ingurumena eta biodibertsitatea

Garapen Iraunkorrerako 2030 Agendak eta 2015eko Parisako Akordioak azpimarratzen dute klima-aldaketa dela gure aroaren erronka nagusia, premiazko neurriak eskatzen baititu gizakiak naturarekin harmonian bat egiten duen mundua sustatzeko. Ingurumen-krisiek larrialdi klimatikoa, biodibertsitatearen galera eta ekosistemen degradazioa barne hartzen dituzte, eta irtenbide polifazetikoak eskatzen dituzte elkarri lotutako fronteetan. 12., 13., 14. eta 15. helburuek zuzenean jorratzen dituzte ingurumen-gaiek, eta beste helburu batzuek, hala nola hezkuntzak (4. helburua), hazkunde ekonomikoak (8. helburua), industrializazioak (9. helburua), energiak (7. helburua) eta hiri jasangarriak (11. helburua), ingurumen-jomugak osatzen dituzte, hazkunde ekonomiko eta ingurumen-kalte bereizteko agindua azpimarratuz.

Itsas eremu eta lehorreko eremu babestuen gorakadak eta arrain-populazioen gainbeheraren dezelerazioak agerian utzitako aurrerapen batzuk gorabehera, ingurumen-egoera orokorrak negargarria izaten jarraitzen du. Txostenek aurrekaririk gabeko biodibertsitate-galeraren indizeak adierazten dituzte, galtzeko arriskuan dauden milioi bat espezierekin, eta horrek arriskuan jartzen ditu mundu osoko biziraupen-bitartekoak eta ekosistemak. Gure kontsumo-ereduek ekosistemetan presioa eragiten jarraitzen dute, muturreko fenomeno meteorologikoen eta hondamendi naturalen maiztasunak areagotuta.

Klima-aldaketa mehatxu larria da ondare naturalarentzat zein kulturalarentzat, eta leku enblematikoeak dituzten arriskuak larriagotzen ditu, hala nola Koral Hesi Handiak (Australia) eta Chan Chan aztarnategi arkeologikoak (Peru). Joan-etorriek, galera ekonomikoek eta kultura-jardunbideen aldaketek klima-aldaketak kultura- eta ekonomia-eremuekin duen lotura nabarmentzen dute.

UNESCOk ingurumen-jasangarritasunaren arloan duen ikuspegi polifazetikoak 50 programa baino gehiago biltzen ditu sektore guztietan, arduradun politikoei eta herritarrei, oro har, klimarekin lotutako ezagutza eta orientazio politikoak emateko. Gizakiak ingurumenarekin duen elkarrekintzan kulturak duen funtsezko zeregina aitortuta, UNESCOk kultura-balioen sistemikiko konpromisoa azpimarratzen du, eraldaketa sistemikoak katalizatzeke. Kultura-ondare materiala eta ez-materiala babesteko ahaleginek, iraganeko ezagutzak babesteko ez ezik, egungo erronketara egokitzeko estrategiak oinarritzeko ere balio dute.

Indigenen eta tokiko ezagutzak kontserbazio-estrategietan integratzea, UNESCOk defendatzen duen bezala, etorkizun handikoa da ingurumen-aldaketen aurreko erresilientzia hobetzeko. Gainera, Munduko Ondarearen Konbentzioaren eta Hiri Sortzaileen Sarearen esparruko ekimenek erakusten dute ondarearen guneek eta kultura-erakundeek potentziala dutela sentsibilizatzeko eta erresilientzia klimatikoko estrategiak aplikatzeko.

UNESCOren sektore guztietan egindako lankidetzahaleginek, garapen iraunkorrerako hezkuntza eta diziplinarteko ekimenak barne, hala nola Gizarte Eraldaketak Kudeatzeko Programa, ingurumen-krisiari aurre egiteko ikuspegi holistikoen garrantzia nabarmentzen dute.

Ingurumen-krisiari aurre egitean, kultura-arloko esku-hartzeek aldaketa eraldatzailerako bideak eskaintzen dituzte, gizarte-esparruak birmoldatzetik hasi eta egokitzapena eta erresilientzia sustatzera. UNESCOk ingurumenaren iraunkortasunaren alde egiten jarraitzen duen bitartean, kulturak indar handia izaten jarraitzen du datozen belaunaldientzako etorkizun iraunkorra eratzeko.

Gizarteratzea

Inor atzean ez uzteko konpromisoak, Garapen Iraunkorrerako 2030 Agendaren giltzarri denak, ekonomia-, gizarte- eta ingurumen-erronkek areagotzen ari diren desberdintasunei aurre egiteko premia aitortzen du. Agendak gizarte inklusiboak nahi ditu, non pertsona guztiek beren potentziala duintasunez eta berdintasunez garatu ahal izango duten, eta aitortzen du inklusioa ez bermatzea garapen jasangarriari kalte egiten diola eta segurtasunik eza sustatzen duela.

10. eta 16. helburuek zuzenean adierazten dute gizarteratzea, desberdintasuna murrizteko eta politika inklusiboen bidez bakea sustatzeko. Hala ere, gizarteratzea lortzeko, eraldaketa sistemikoak behar dira, aberastasunaren eta boterearen banaketan sakonki errotuta dauden desberdintasunei aurre egiteko. Zenbait eremutan aurrera egin den arren, desberdintasun ekonomikoak bere horretan dirau, eta talde behartsuek bazterkeria jasaten jarraitzen dute, batez ere hiri-inguruneetan.

UNESCOk gizarte inklusiboak eraikitzeke duen konpromisoa bere programa guztietan islatzen da, eta ekitatearen, berdintasunaren eta giza eskubideen funtsezko balioak azpimarratzen ditu. Gizarte Eraldaketak Kudeatzeko Programa (MOST) eta Kultura Sektoroko politika inklusiboen prozesuak bezalako ekimenen bidez, UNESCOk dinamika baztertzailerei helduko dieten politikak diseinatzeko laguntzen die estatu kideei. Kultura-aniztasuna eta ikuspegi parte-hartzaileak aprobetxatuz, gizarte zibilaren konpromisoa eta komunitateak politiken formulazioan parte hartzea sustatzen du, batez ere historikoki hiri-garapenean arretarik jaso ez duten eremuetan.

Arteak funtsezkoak dira gizarteratzea sustatzeko, eta adierazpen-, elkarrizketa- eta sendatze-bideak eskaintzen dituzte, batez ere gatazka- eta krisi-egoeretan. UNESCOk arte-hezkuntzaren alde egiten du komunitate kalteberen egonkortasunerako eta berreraikuntzarako tresna gisa, eta aitortzen du ondarearen lekuek balio sinbolikoa dutela gizarte-kohesioa sustatzeko eta baztertutako narratibak aitortzeko.

Bere ahaleginak herri indigenekiko konpromisora hedatzen dira, haien kultura-aniztasuna aitortuz eta politikak formulatzeko prozesuetan sartzearen alde eginez. Gainera, askatasun artistikoak gizarteratzearen katalizatzaile gisa duen garrantzia azpimarratzen du, oinarrizko askatasunak praktika baztertzailerei aurre egiteko beharra azpimarratuz.

Gazteria eta ahalduntzea

Gaur egun, munduan inoizko gazte kopururik handiena dago, 1.200 milioi gazterekin, batez ere garapen bidean dauden herrialdeetan. Talde demografiko horrek hazten jarraitzen duen heinean, gazteen ahalduntzea funtsezkoa da Garapen Iraunkorreko Helburuak (GJH) lortzeko. Nazio Batuen Erakundeak (NBE) onartu egin du, eta Gazteentzako Estrategia bat argitaratu du 2018an, gazteak garapen jasangarriaren, bakearen, segurtasunaren eta giza eskubideen agendetan sartzeko beharra azpimarratuz.

Aldaketarako eragile gisa potentzial handia duten arren, gazteek erronka handiei egin behar diete aurre. Munduko hainbat eskualdetako herrialdeetan, gazteentzako enplegu-aukerak murriztu egiten dira, eta Afrikako herrialdeek demografia-hazkundeari aurre egin behar diote. Mundu osoan, gazteen langabezia % 13koa da, helduena baino tasa nabarmen handiagoa.

Gazteak funtsezko parte direla aitortuta, UNESCOk aktiboki lantzen ditu bere gaitasunak, hainbat ekimenen bidez. Erakundearen Gazteentzako Programak foroak eta praktikak barne hartzen ditu, eta politikak diseinatzeko eta aplikatzeko nabarmen lagun dezaten gaitzen du.

#Unite4Heritage kanpaina 2015ean abiarazi zen, eta muturreko diskurtsoei aurre egiten die, kultura-aniztasunaren balioa azpimarratuz. Gainera, UNESCOren proiektuek, hala nola Gazteen Ahalduntzearen bidezko Indarkeriazko Estremismoaren Prebentzioak, bakea sendotzeko tresnak ematen dizkiete gazteei.

Enpleguaren esparruan, kulturaren eta sormenaren sektoreetan sartzearen alde egiten du, sektore horietan 30 milioi lanpostu baitaude mundu osoan. Kultura Aniztasunerako Nazioarteko Funtzak (FIDC) bere enpresa-espirtua

eta sormen-industrien garapen profesionala sustatzen dituzten proiektuak babesten ditu. Ondarea berreraikitzeke gazteen enplegua ere sustatzen du, hiri-berroneratzeko proiektuetan lan-aukerak erraztuz.

Hiriguneak gazte-zentro bihurtzen ari direnez, UNESCOren Hiri Sortzaileen Sareak kultura-proiektuetan trebatzea bultzatzen du, hiri-enplegarritasuna eta -berroneratzea hobetzeko. Culture Lab 2030: Voices of the City argitalpenak hiri-garapeneko planetan gazte-ekimenak txertatzen dituzten hiriak nabarmentzen ditu.

Gainera, orientazio politikoek adinaren arabera banakatutako datuak biltzea gomendatzen dute, gazteek kultura-bizitzan duten parte-hartzea ulertzeko. Gazteek parte hartzeko helburuak ezartzeak ondarea babesteko eta garapen iraunkorra sustatzeko duten gaitasuna eta konpromisoa bermatzen ditu.

Bakea eta elkarrizketa eraikitzea

Bakea ez da soilik gatazkarik eza; egoera dinamikoa da, eta justizia, inklusioa eta elkar ulertzea ditu ezaugarri. 2030 Agendaren esparru zabalagoan, bakea funtsezko zutabea da pertsonekin, planetarekin, oparotasunarekin eta aliantzekin batera. Agendaren hitzaurreak indarkeriarik gabeko gizarteak sustatzearen garrantzia azpimarratzen du, bidezkoak eta inklusiboak izateaz gain, garapen iraunkorra eta bakea banaezinak direla azpimarratuz. Bakerik gabe, garapen jasangarria eskurazina da, eta garapen iraunkorrik gabe, bakeak iheskorra izaten jarraitzen du.

Bakearen eta garapenaren arteko elkarrekintza konplexua agerikoa da 16. GJHn zirriborrotutako helburuetan, gizarte baketsu eta inklusiboen sustapenean bereziki zentratzen baita. Bere helburuek hainbat gai jorratzen dituzte, hala nola desberdintasuna murriztea eta ustelkeriaren aurkako borroka, justiziarako sarbidea bermatzea eta oinarrizko askatasunak babestea. Gainera, kulturen arteko ulermena eta tolerantzia sustatzea funtsezko osagaia da erantzukizun partekatuko etika globala eraikitzeke, batez ere gero eta migrazio eta kultura-aniztasun handiagoko garai batean.

Hala ere, bakea bilatzeak erronka handiak ditu. NBEren 2020ko GJHen Aurrerapen Txostenak nabarmentzen du 2019an gerrak, jazarpenak eta gatazkak izan zituzten ihes egin zuten pertsonen kopurua 79.5 milioitik gorakoa izan zela, erregistratutako mailarik altuena. Gainera, klima-aldaketak areagotu egiten ditu dauden tentsioak, baliabideen lehia areagotzen baitu, eta horrek are gehiago azpimarratzen du komunitate erresilienteen beharra, krisien eta epe luzeko estres-faktoreen erdian bakeari eusteko gai direnak.

Kultura-ondarea zaintzeari dagokionez, UNESCOren Kultura Hitzarmenek plataforma bat eskaintzen dute kultura desberdinak aitortu eta babesteko, munduko herritarrak sustatzeko eta gatazketan zehar kultura-ondarea nahita suntsitzeari aurre egiteke. NBEko Segurtasun Kontseiluak 2017an 2347 Ebazpena onartu zuen, UNESCOren sustapenarekin. Ebazpen horrek azpimarratzen du garrantzitsua dela kultura-ondarea babestea, nazioarteko bakeari eta segurtasunari eusteko.

Kulturen arteko elkarrizketak, UNESCOren bakea sendotzeko ahaleginen beste giltzarri bat, elkar ulertzea eta aniztasuna sustatzen ditu gero eta anitzagoa den mundu honetan. Ikaskuntzako Hirien Munduko Sarearen bidez, gizarte-kohesioa eta hiriko kultura-trukea sustatzen ditu, gizartea zatitzeko eta gatazkak sortzeko arriskua arinduz.

Gainera, UNESCOk adierazpen-askatasunaren alde egiten du, bai komunikabideetan, bai eremu artistikoan, bakea eta inklusioa sendotzeko funtsezko elementu gisa. Komunikabide independenteak eta pluralistak sustatzeak eta arte-askatasuna babesteak informaziorako sarbidea bermatzen du eta oinarritzko askatasunak babesten ditu, horrela elkarrizketarako eta adiskidetzarako ingurune aproposak sortuz.

Laburbilduz, bakea eta elkarrizketa sendotzeko UNESCOren ikuspegi polifazetikoak azpimarratzen du garrantzitsua dela kultura-ondarea, kulturen arteko elkar ulertzea eta adierazpen-askatasuna babestea, mundu osoan gizarte baketsuak eta inklusiboak sustatzeko. Hainbat ekimen eta elkarteren bitartez, UNESCOk bakea, justizia eta elkar ulertzea sustatzeko abangoardian jarraitzen du, azkar aldatzen ari den mundu honetan.

Informazio-iturriak

Creative Cities Network. (2024, 17 abril). UNESCO. <https://www.unesco.org/en/creative-cities>

Estrategia de la UE para la juventud | European Youth Portal. (s. f.). European Youth Portal. https://youth.europa.eu/strategy_es

Fondo Internacional para la Diversidad Cultural. (2023b, noviembre 21). Diversidad de las Expresiones Culturales. <https://www.unesco.org/creativity/es/international-fund-cultural-diversity>

Miluska, Jara. (2020, 15 julio). *Informe sobre los progresos en el cumplimiento de los ODS - Desarrollo Sostenible*. Desarrollo Sostenible. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/progress-report/>

Prevenir el extremismo violento. (2023, 15 septiembre). UNESCO. <https://www.unesco.org/es/preventing-violent-extremism>

Programa Gestión de las Transformaciones Sociales (MOST). (2023, 11 diciembre). UNESCO. <https://www.unesco.org/es/management-social-transformations-most-programme>

Revivir el espíritu de Mosul. (2023, 21 julio). UNESCO. <https://www.unesco.org/es/revive-mosul>

UNESCO. (2015). Igualdad de género: patrimonio y creatividad (No. 0000231661). <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000231661>

UNESCO. (2016). Changing minds, not the climate (No. SC-2016/WS/29). <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245977>

ASOCIACIÓN
DEL PAÍS VASCO
PARA LA UNESCO
UNESCO SUSTATZEKO
EUSKAL HERRIKO
ELKARTEA

UNESCO. (2017). La UNESCO en acción: prevenir el extremismo violento en todo el mundo.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000259485>

UNESCO & Banco Mundial. (2018). Culture in city reconstruction and recovery: position paper (No. 0000265981).
Paris: UNESCO; Washington: World Bank. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265981>

#Unite4Heritage. (s. f.). [Video]. UNESCO Multimedia Archives.
<https://www.unesco.org/archives/multimedia/document-4417>